

Kulturpolitiskt program för Umeå kommun 2020–2030

UMEÅ
KOMMUN

Innehållsförteckning

Förord	3
Kulturell välfärd	5
Gestaltad livsmiljö	6
Konstnärlig frihet.....	9
Civilsamhället – i demokratins tjänst	11
Kulturarv och kulturmiljö	13
Goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar	14
Kreativa näringar och kulturentreprenörer	17
Professionellt kulturliv	19
Folkbibliotek	20
Urfolk och nationella minoriteter	23
Kultur för äldre	24
Kulturell hållbarhet.....	25
Foreword	26
Cultural welfare.....	26
Designed living environment.....	27
Artistic freedom	27
Civil society – in the service of democracy.....	28
Cultural heritage and cultural environment	29
Good conditions in which children and young adults can grow.	29
Creative enterprise and cultural entrepreneurs	30
Professional cultural life.....	31
Public libraries	31
Indigenous peoples and national minorities	32
Culture for older residents	32
Cultural sustainability	33
Referenser / References	34

Förord

Kulturpolitiskt program för Umeå kommun är ett uppdrag från Umeå kommunfullmäktige. Programmet utgör ett av kommunens långsiktiga styrdokument och syftar till att, genom kulturlivets utveckling, ge umeborna en hög livskvalitet, stärka deras engagemang och platsen Umeås attraktivitet. Planeringshorisonten för det kulturpolitiska programmet sträcker sig mot 2030 och avser såväl visionära som behovsrelaterade initiativ kopplade till demografi och de krav som ställs på en växande kommun. Kulturpolitiken är ingen solitär, den utgör en integrerad beståndsdel i det stora samhällsbygget. Det kulturpolitiska programmet stipulerar inte en detaljerad målbild i form av kostnadssatta kulturpolitiska initiativ under den kommande tioårsperioden. Programmet syftar främst till att fastställa de principer och riktlinjer som långsiktigt ska känneteckna den kommunala kulturpolitiken.

Kulturell välfärd

En inkluderande demokratisk kommun respekterar skilda uppfattningar och skapar utrymme för alla. Kulturens uttrycksformer måste därför vara fria från, och oberoende av, kommersiella särintressen och politiska påtryckningar.

I regeringsformens andra paragraf fastslås att "Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten." Därför ska Umeå kommun utifrån gällande diskrimineringsgrunder såsom kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person, verka för att alla medborgare ska kunna känna delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rättigheter tillvaratas. Umeå kommun bör även sträva efter att ge alla medborgare likvärdiga möjligheter att skapa och ta del av kultur, oavsett ekonomiska omständigheter.

Kultur och dess olika uttryck spelar en central roll för människans, demokratins och hela samhällets utveckling. På så vis värnas yttrandefriheten och alla människors rätt och möjligheter att uttrycka sig. Därför ska kulturlivet vara tillgängligt och inbjudande för alla. Det ställer krav på arrangörer och aktörer att medvetet arbeta för att skapa delaktighet, tillgängliga mötesplatser och aktivt nå ut till olika målgrupper.

Ett omfattande, fritt och aktivt konst- och kulturliv, en bred folkbildning och en rik amatörkultur ökar människors engagemang, kunskap och möjligheter att komma till tals. Kulturens djupa

förankring och breda representation i lokalsamhället är en stark förnyelsekraft och bidrar till att etablera nya demokratiska arenor och ickekommersiella kulturella mötesplatser.

Processer kring hur kultur produceras och konsumeras är i ständig förändring. Pågående digitalisering erbjuder möjligheter att utveckla traditionella kulturverksamheter på innovativa sätt och skapar förutsättningar för ökad interaktivitet genom att användarna i allt större utsträckning blir medskapare. Fler invånare kan genom att nyttja digitaliseringens potential uppleva kultur och ta del av kulturella evenemang.

Därför ska Umeå kommun

- satsa på ett kulturliv som är öppet och tillgängligt för alla i hela kommunen
- utveckla ickekommersiella kulturella mötesplatser
- aktivt söka nå nya målgrupper
- stärka samverkan mellan olika kulturaktörer, föreningar och frivilligorganisationer i det civila samhället, den offentliga sektorn och näringslivet.

Gestaltad livsmiljö

Från att tidigare ha talat om konstnärlig utsmyckning övergår allt fler till att använda begreppet konstnärlig miljögestaltning och kulturell hållbarhet sett ur ett vidare perspektiv. Från att konsten har varit något som applicerats i efterhand har konstnären i betydande grad övergått till att vara en integrerad deltagare i den komplicerade process som gestaltningen av det offentliga rummet innebär.

Riksdagen antog 2018 en proposition ”Nytt nationellt mål för arkitektur, form och design”. Där fastslås att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Regeringen menar att målen ska uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden och att kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids. I propositionen betonas även betydelsen av att det offentliga agerar förebildligt och att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas. Gestaltade miljöer ska göras tillgängliga för alla. Samarbeten och samverkan ska utvecklas nationellt och internationellt.

Detta förhållningssätt bör genomsyra allt kommunalt förändringsarbete i det offentliga rummets inre och yttre miljöer. De kommunala insatserna syftar till att, genom inköp eller beställningar av yrkesutövande konstnärer, berika den offentliga miljön med samtida konst av bestående konstnärligt värde.

Därför ska Umeå kommun

- utveckla Umeås offentliga rum genom att initiera och genomföra konstnärliga gestaltningar för att bidra till stadsutveckling utifrån ett estetiskt perspektiv
- verka för att attraktiva stads- och kulturmiljöer skapas och bevaras
- i tillämpliga delar implementera fastställt kulturpolitiskt program vid kommunala planeringsprocesser
- fästa stort avseende vid pedagogiska initiativ i syfte att förklara den idébaserade konsten, för att därigenom öka legitimiteten för genomförda kommunala satsningar inom bildkonstområdet.

Konstnärlig frihet

I grundlagen som genomsyrar Sveriges nationella kulturpolitiska mål fastslås att "Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling."

I den offentligt finansierade kulturen bör principen om armlängds avstånd gälla, vilket innebär en betryggande åtskillnad mellan konstnärligt skapande och den politiska sfären. I Sverige finns ett grundmurat skydd för det konstnärliga skapandet. Yttrandefrihetsgrundlagen har som ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

Principen om armlängds avstånd innebär förutom demokrati- och yttrandefrihetsaspekterna en stark tilltro till den konstnärliga kompetensen. Det är sakkunniga som ska göra de bedömningar som ligger till grund för politiska beslut om offentligt finansierad kultur.

Till skydd för den konstnärliga friheten har även lagar inom det kulturella fältet instiftats. Här märks biblioteks- och museilag. Bibliotekslagen stipulerar att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling

genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning samt främja litteraturens ställning. Syftet med museilagen är att göra museerna självständiga och tydliggöra vem som bestämmer museiverksamhetens innehåll. Lagen gäller muséer i det allmänna museiväsendet, det vill säga muséer som drivs av stat, region och kommun.

Därför ska Umeå kommun

- tillämpa principen om armlängds avstånd.

Civilsamhället – i demokratis tjänst

I betänkandet till demokratiutredningen fastslås att, det civila samhället, det vill säga den del av samhället som är skilt från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen, är av central betydelse för demokratin och har flera viktiga funktioner. Att medborgare fritt kan gå samman, organisera sig och med gemensam kraft kanalisera sina intressen till de politiska beslutsfattarna är en förutsättning för en fungerande demokrati. Det civila samhället verkar som demokratiskola, röstbärare och opinionsbildare, skapar samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer och bidrar till gemenskap och tillit mellan människor.

Av betänkandet framgår även att, de kommunala stöden till det civila samhällets organisationer är motiverade av deras samhällsnyttiga funktioner. En relativt stor del av kommunens satsningar på kultur fördelas därför till studieförbund, kulturföreningar och festivaler. Kommunen måste dock kunna försäkra sig om att bidrag fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. Det är av denna anledning nödvändigt att demokrativillkor ställs i den kommunala bidragsgivningen. Att det ställs tydliga demokrativillkor har också betydelse för att upprätthålla allmänhetens förtroende för bidragsgivningen och för tilliten mellan det offentliga och det civila samhällets organisationer. Det civila samhället måste kunna lita på att bidragsgivare fattar beslut om bidrag utifrån tydliga och förutsägbara grunder.

Därför ska Umeå kommun

- via ekonomiskt stöd till kulturföreningar, kulturfestivaler och studieförbund göra kultur, kunskap och bildning tillgängligare för alla medborgare
- skapa förutsättningar för en bred bildningsverksamhet och ett rikt ideellt kulturliv
- hålla återkommande dialogmöten med de aktörer som erhåller stöd från kulturnämnden
- ha återkommande öppna dialogmöten med kulturlivets företrädare och en kulturintresserad allmänhet kring den kommunala kulturpolitikens utformning.

Kulturarv och kulturmiljö

Med propositionen Kulturarvspolitik 2016/17:116 tog regeringen för första gången ett helhetsgrepp om kulturarvsområdet som ett eget politikområde. För att kulturarvets värden ska komma hela samhället till del är regeringens bedömning att det offentliga kulturarvsarbetet bör vidareutvecklas så att det gemensamma kulturarvet blir en angelägenhet för alla, det offentliga samtalet vidgas och fördjupas, och medskapande och engagemang främjas.

Det finns många aktörer som i Umeå kommun verkar inom kulturarvsfältet, såsom muséer, arkiv, föreningar och privata aktörer. Tillsammans bidrar kulturarvsaktörerna till att förvalta och levandegöra kommunens kulturarv för kommande generationer.

Kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Uttrycken kan vara historiska spår, objekt eller företeelser. Kulturarv kan också beskrivas som förutsättningar för, eller resultatet av, dynamiska samtal eller förhandlingar om samhällets utveckling.

Kulturmiljö är de avtryck som de mänskliga aktiviteterna genom tiderna avsatt i den fysiska miljön. Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö utgör en kontext som kan innehålla föremål, ortnamn eller traditioner som är knutna till platsen.

Därför ska Umeå kommun

- främja att kulturarv och kulturmiljöer värnas, vårdas, tillgängliggörs och utvecklas.

Goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar

Människors kulturvanor grundläggs vanligtvis i tidig ålder. Därför är det viktigt att alla barn och unga i kommunen får samma möjligheter till eget skapande och upplevelsebaserade kulturaktiviteter. Barn tar del av kultur i en mängd skilda sammanhang. Det kan vara under skoldagen eller på fritiden, i den kommunala kulturskolan eller i kommunens fritidsverksamheter.

I Sverige är barnkonventionen lag. I artikel 31 stipuleras att "konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska även respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet".

Det ökar kraven på utformning, tillgänglighet och bredd gällande barn och ungas kulturaktiviteter. Umeås framtid som kulturkommun förutsätter en kontinuerlig satsning på barn och ungas delaktighet i kulturverksamheter. De ska ges många och olika möjligheter att möta och själva vara medskapande i kulturlivet. Samordning mellan alla de verksamheter, föreningar och delar av civilsamhället som möter barn och unga kommer att vara av yttersta vikt.

Vid sidan av barnkonventionen så berör även läroplanerna, den nationella ungdomspolitiken och den nationella kulturpolitiken barns och ungas rätt till kultur. Skolan är den enda sociala och kulturella mötesplats som når alla barn och unga, oberoende av var de bor eller vilken bakgrund de har. Skolan har därför en stor potential

som möjliggörare att förmedla och stärka en jämlik tillgång till kulturupplevelser. Förutsättningarna och möjligheterna för skolor och förskolor är dock olika, vilket kommer att påverka barns och elevers tillgång till kultur och framtida kulturvanor. Ansvaret för att ge alla barn förutsättningar att utveckla sin förmåga till eget kreativt skapande samt ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud och att uppleva olika uttryck för konst, kultur och bildning vilar i hög grad på skolan. Skollagen slår fast att alla barn och elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Därför ska Umeå kommun

- verka för att alla barn och ungdomar ska få lika möjligheter att under läsår och skollov möta många olika kulturella upplevelser och konstnärliga verksamheter samt utveckla eget skapande
- utveckla och samordna de kulturpedagogiska resurserna för att stärka för-, grund-, och gymnasieskolans pedagoger genom en bred och varierad kompetensutveckling inom det kulturella fältet
- genom fortsatt dialog mellan skol- och kulturförvaltning och berörda intressenter erbjuda barn och unga möjlighet att aktivt delta och påverka kulturaktiviteter som riktar sig till den egna målgruppen
- aktivt söka nå nya målgrupper.

Kreativa näringar och kulturentreprenörer

Kulturella och kreativa näringar är ett samlingsbegrepp för företag med kulturskapande eller andra kreativa processer som sin affärsidé eller som sin råvara. Kreativa näringar kan också bygga vidare på andras skapande, till exempel genom distribution och handel eller genom utveckling av digitala tjänster med kulturellt innehåll. Kommunala satsningar inom det kulturella fältet stimulerar företagande och har därmed betydelse för kulturlivets utveckling.

Allt fler söker sig till olika kulturella och kreativa näringar för att kunna utveckla sitt eget skapande. Det gäller såväl musik, teater, konst, film, design, mode, arkitektur som olika digitala medier. De senaste åren har de kreativa näringarna haft en stark tillväxt. Därför ökar behoven av fler kreativa miljöer i Umeå som kan mana till nytänkande, innovation och binda samman olika konstnärliga uttryck. Mötet med kommunen är en viktig del av detta, liksom ett behov av platser som stimulerar till kreativitet och värdefulla möten människor emellan.

Därför ska Umeå kommun

- verka för goda förutsättningar för kulturella och kreativa näringar att växa
- verka för att delar av kulturlivet profileras och förstärks genom att identifiera, uppmuntra och utveckla nya branscher inom kultur- och upplevelseindustrin
- utveckla samverkan med näringsliv, kulturutövare, utbildningsanordnare och kulturinstitutioner, för att uppmärksamma och skapa bättre förutsättningar för befintliga och nya entreprenörer inom kulturella och kreativa näringar.

Professionellt kulturliv

Umeå har ett aktivt och mångskiftande kulturliv. Här finns en hög professionell kompetens inom kulturinstitutioner, fria grupper, föreningslivet och bland yrkesutövande konstnärer. Dessa spelar en avgörande roll för den konstnärliga kvaliteten och utvecklingen av konst- och kulturlivet i Umeå.

Det är i hög utsträckning kommunala politiker och tjänstepersoner som skapar förutsättningar för ett kulturliv som kan erbjuda invånarna professionell konst och kultur. Det är därför av betydelse att en stor offentlig aktör som kommunen uppträder förebildligt i de fall kommunen är arrangör, beställare, bidragsgivare eller huvudman. Det är angeläget för kommunen att följa statliga riktlinjer och överenskommelser med intresseorganisationer och fackförbund.

Umeå som kulturkommun strävar efter en gränsöverskridande samverkan, både konstnärligt och organisatoriskt, mellan de ideella och institutionella kulturarrangörerna och de professionella kulturutövarna. Genom att främja samverkan och uppträda förebildligt skapas goda förutsättningar för utveckling av kulturlivet på så väl amatör- som professionell nivå.

Därför ska Umeå kommun

- tillhandahålla goda villkor för kommunens yrkesverksamma kulturarbetare
- uppträda förebildligt i sina relationer till kulturlivets aktörer
- nyttja professionella konstnärers yrkeskompetens vid konstnärliga gestaltningar i det offentliga rummet.

Folkbibliotek

Varje kommun ska ha folkbibliotek. Bibliotekslagen betonar att folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla, men anger också prioriterade grupper: barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och de nationella minoriteterna. För att nå de prioriterade målgrupperna krävs en väl fungerande samverkan mellan folkbiblioteken, övriga kommunala verksamheter, organisationer, föreningar och andra aktörer.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska enligt lagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Lagen ålägger alla kommuner att ha folkbibliotek för att främja läsning och litteratur, intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

God läsförmåga och digital delaktighet är grundläggande för ett demokratiskt samhälle. En av de viktigaste uppgifterna för biblioteken är därför att bidra till att utveckla medborgarnas språkliga och digitala kompetens.

Biblioteken erbjuder många olika medieformer. Det är viktigt att biblioteken upplevs som samtida, trovärdiga, och tillgängliga förmedlare av information och läsoplevelser. Biblioteken ska garantera tillgång till den smala och svåråtkomliga litteraturen och samtidigt kunna möta efterfrågan på aktuell litteratur.

För att uppmuntra till läsning är det betydelsefullt att barn och ungdomar tidigt får möta litteratur utifrån egna intressen. Här har biblioteken en viktig roll att fylla. Samhällsförändringar ställer krav på biblioteket och dess roll i samhället. Biblioteken ska kunna erbjuda fullgod service och vara lyhörda inför medborgarnas behov.

Kraven på tillgänglighet ökar, såväl fysiskt som digitalt. Biblioteken bör utformas så att de i framtiden kan erbjuda både funktionella lokaler och stimulerande miljöer såväl i centrum som i stads- och kommundelarna.

Riksdagen beslutade 2013 om nationella mål för litteratur och läsfrämjande. Målen har tillkommit för att inspirera och vägleda kommuner, landsting och aktörer i det civila samhället. Alla i Sverige ska oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

För att uppnå de nationella målen krävs bred samverkan med övrig kommunal verksamhet, studieförbund, organisationer och föreningar. Det är viktigt att främja kunskapsutbyte mellan professionerna lärare, bibliotekarier och personal inom barnhälsovården.

Därför ska Umeå kommun

- utveckla folkbiblioteksstrukturen så att tillgång till biblioteksverksamhet finns lämpligt fördelad i kommunen
- vidareutveckla bibliotekens befintliga tjänster, utveckla digitala mötesplatser och tillgängliggöra innehåll oavsett medieformat
- skapa bättre förutsättningar för lärande genom livet genom att utveckla fler läsfrämjande insatser
- öka samverkan med skolbiblioteken och utreda möjligheterna för gemensamma bibliotekskort för skol- och folkbibliotek.

Urfolk och nationella minoriteter

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk reglerar kommunens arbete med och för de nationella minoriteterna, judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar samt minoritetsspråken jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Umeå kommuns mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk ska tillsammans med bland annat minoritetslag, skollag, socialtjänstlag, övriga erforderliga lagar och lokala planer, ge stöd åt förvaltningarnas och verksamheternas arbete för att främja och skydda de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och sina språk i Umeå.

Umeå kommun ingår i förvaltningsområdet för samiska sedan 2010, finska sedan 2011 och meänkieli sedan 2020. Utöver detta har samerna också status som ett urfolk.

Därför ska Umeå kommun

- möjliggöra för urfolk och nationella minoriteter att utveckla och bevara sina kulturella särarter.

Kultur för äldre

Alla människor har behov av olika intryck och möjligheter att uttrycka sig. Kulturell stimulans har visat sig främja hälsan – såväl den mentala som den fysiologiska. Sambanden mellan välbefinnande, fysisk och psykisk hälsa och olika kulturupplevelser blir allt mer uppenbara och visar att kultur och folkhälsa hör ihop.

I Umeå kommun kommer gruppen äldre kulturaktiva invånare att öka markant det närmaste decenniet. God hälsa och ökad livskvalitet kommer bli allt viktigare både för den enskilde och för samhället i stort. Tillgänglighet, närhet och bra mötesplatser är ledord för all kultur. Detta har tillsammans med uppsökande verksamhet, stor betydelse för att nå alla äldre oavsett hälsoläge och kulturella erfarenheter.

Därför ska Umeå kommun

- stärka och utveckla samverkan mellan kommunala verksamheter, föreningslivet samt de olika kulturaktörerna inom det fria och institutionella kulturlivet i kommunen som möter äldre invånare.

Kulturell hållbarhet

Umeå är sedan länge den kommun i landet som satsar mest ekonomiska resurser på kultur per capita. Det har bland annat resulterat i flera starka kulturinstitutioner, ett väl genomfört europeiskt kulturhuvudstadsår, ett nytt kulturhus med stadsbibliotek, kommunal konsthall, Kvinnohistoriskt museum och biografialonger samt ett utökat ekonomiskt stöd som civilsamhället efterfrågar för att nå sina högt ställda ambitioner. Detta har, tillsammans med det fria kulturlivets initiativ, bidragit till att ge Umeå kommun en nationellt uppmärksam position.

En stark kulturpolitik och ett levande och mångfacetterat föreningsliv har bidragit till ett livskraftigt och demokratiskt samhälle. Det har gett ett samhälle med trygghet och tillit mellan människor, med mötesplatser där människor träffas över generationsgränser, en offentlig närvaro i hela kommunen och en meningsfull fritid. Detta kan sägas vara frukten av en långsiktig politisk ambition inom kulturområdet förmedlad genom en rad framåtsyftande kulturpolitiska beslut. Kulturell hållbarhet syftar till att bevara och stärka dessa värden och satsningar på lång sikt.

Inför den kommande tioårsperioden är det värt att notera att kommunfullmäktige ytterligare valt att betona kulturens betydelse genom att inkludera även kulturell hållbarhet som ett av de profilerade hållbarhetsmålen, vilka alla är beroende av varandra. När kommunen växer och förändras är ett öppet och fritt kulturliv en förutsättning för en väl fungerande demokrati och ett rikt liv för kommunens invånare.

Cultural policy programme for Umeå Municipality

Foreword

This cultural policy programme for Umeå Municipality has been developed on behalf of Umeå Municipal Assembly. Umeå Municipality's cultural policy programme represents one of the Municipality's long-term steering documents, and intends, by means of the development of cultural life, to provide residents of Umeå with a high quality of life, to strengthen their sense of engagement, and to increase the attractiveness of Umeå as a location. The planning horizon for the cultural policy programme extends until 2030, and includes both visionary and needs-based initiatives connected to demographics and the requirements that are made of a growing municipality. The cultural policy does not exist in isolation – it represents an integral component of the wider building of society. The cultural policy programme does not stipulate detailed objectives in the form of costed cultural initiatives for the next 10-year period; the primary purpose of the programme is to establish the principles and guidelines that will form the long-term basis of the Municipality's cultural policy.

Cultural welfare

An inclusive democratic municipality respects differences of opinion and ensures the creation of room for all. Forms of cultural expression must therefore remain free and independent from commercial interests and political pressures.

Article 2 of the Instrument of Government states that: "The personal, economic and cultural welfare of the private person shall be fundamental aims of public activity." Umeå Municipality shall therefore, with consideration to the applicable bases for discrimination, such as gender, skin colour, national or ethnic origin, linguistic or religious affiliation, ability/disability, sexual orientation,

age, or other circumstances that apply to an individual, work to ensure that all citizens will be able to feel that they can participate on equal terms in society, and that the rights of all children will be protected. Umeå Municipality should also strive to ensure that all citizens are provided with the opportunities to create and to experience culture, regardless of financial considerations.

Culture and cultural expression play a central role in the development of people, democracy and society as a whole. This helps to safeguard the right to freedom of expression and all people's rights and opportunities for self-expression. Cultural life must therefore be accessible and inclusive to all. This places demands on organisers and actors to consciously work to create participation and accessible meeting places, and to actively strive to reach out to different target groups.

A comprehensive, free and active artistic and cultural sector, a broad basis of popular awareness, and a rich amateur culture all serve to increase people's engagement, knowledge and opportunities to be heard. The deep rooting and broad representation of culture in the local community represents a strong force for renewal, and contributes to the establishment of new democratic arenas and non-commercial meeting places.

The processes related to how culture is produced and consumed are in a state of continual change. Ongoing digitalisation provides opportunities for the development of traditional cultural organisations in innovative ways, and for the creation of the conditions for greater interactivity by increasingly making it possible for users to become co-creators. By exploiting the potential of digitalisation, more residents will be able to experience culture and take part in cultural events.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- invest in a cultural sector that is open and accessible to all, throughout the entire municipality
- develop non-commercial cultural meeting places
- actively strive to reach out to new target groups
- strengthen the collaboration between different cultural actors, associations and voluntary organisations within civil society, the public sector, and business and industry.

Designed living environment

From having previously talked about artistic decoration, it has become increasingly common to use the terms artistic environmental design and cultural sustainability in a wider context. Whereas art was previously regarded as being something to be applied after the fact, artists are now increasingly becoming integral participants in the complicated process involved in the designing of public spaces.

In 2018, the Swedish parliament adopted a proposition concerning new national objectives for architecture, form and design. This established that architecture, form and design shall contribute to a sustainable, equal and less segregated society by means of carefully designed living environments, where all people are provided with good conditions to influence the development of the shared environment. The view of the national government is that these objectives shall be achieved by ensuring that sustainability and quality are not subjected to financial considerations, and that knowledge about architecture, form and design is developed and disseminated. There is also an emphasis on the importance of the public sector acting as a role model, that aesthetic, artistic and cultural-historical values are exploited and developed, that designed environments are made accessible to all, and that collaboration and cooperation are developed both nationally and internationally.

This approach should permeate every aspect of the Municipality's change management work in the internal and external environments of public spaces. The municipal initiatives are intended to enrich the public environment by means of purchasing or commissioning contemporary works of enduring artistic value by professional artists.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- develop Umeå's public spaces by means of the initiation and implementation of artistic design in order to contribute to urban development from an aesthetic perspective
- work for the creation and preservation of attractive urban and cultural environments
- where applicable, implement the defined cultural policy programme in municipal planning processes
- place great importance on educational initiatives in order to explain ideas-based art, thereby increasing the legitimacy of the municipal investments made in the field of pictorial art.

Artistic freedom

The constitution that permeates Sweden's national cultural policy objectives states that: "Culture shall be a dynamic, challenging and unrestrained force, with the freedom of expression as its base. All individuals shall have the opportunity to participate in cultural life. Creativity, diversity and artistic quality shall be a defining characteristic of the development of civic life."

In publicly funded culture, the so-called "arm's length principle" should apply, which ensures a reassuring separation between artistic creation and the political sphere. In Sweden, artistic creation is subject to fundamental protection. The objective of the

Fundamental Law on Freedom of Expression is to ensure the free exchange of ideas, the free provision of well-founded information, and the freedom of artistic creation.

In addition to the democratic and freedom of expression aspects, the arm's length principle represents great faith in artistic skill. The evaluations that underpin political decisions concerning publicly financed culture are to be made by those with the necessary expertise.

Artistic freedoms have been further protected by the introduction of new legislation within the field of culture, such as that covering libraries and museums. The Libraries Act stipulates that public libraries shall work to promote the development of democratic society by contributing to the communication of knowledge and the freedom of the formation of opinion, as well as promoting the status of literature. The purpose of the Museums Act is to make museums independent, and to clarify who is responsible for determining their content. This legislation applies to public museums – i.e. those museums that are operated in the public sphere by national, regional or municipal governments.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- apply the arm's length principle.

Civil society – in the service of democracy

The report of the investigation into democracy states that: Civil society (i.e. the part of society that is distinct from the state, the market and individual households, where people, groups and organisations act together for mutual interests) is of central importance to democracy, and has several key functions. The freedom of citizens to associate, to organise themselves, and to join forces in order to

communicate their interests to political decision-makers is an essential condition for a well-functioning democracy. Civil society serves as a democracy school, a supporter of voices and an opinion-former, creates socially beneficial activities within different sectors, and contributes to community and trust between people.

The report also states that: the municipal support for the organisations of civil society is motivated by these socially beneficial functions. A relatively large part of a municipality's investments in culture are therefore distributed among study associations, cultural organisations and festivals. Municipalities must, however, also be able to ensure that funds are allocated to organisations that are consistent with society's fundamental values. For this reason, it is necessary for democratic conditions to be stipulated in municipal funding. The requirement for the fulfilment of these clear democratic conditions is also significant for the maintaining of both public confidence in the allocation of public funding and the trust between the organisations of the public and the civil societies. The civil society must be able to depend on awarding bodies to make decisions concerning funding on the basis of clear and predictable conditions.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- provide financial support to cultural organisations, cultural festivals and study associations in order to make culture, knowledge and education more accessible for all citizens
- create the conditions for broad educational activities and a rich, non-profit cultural life
- hold recurring dialogue meetings with the actors that provide support from the Culture Committee
- hold recurring dialogue meetings with representatives of the cultural sector and a culture-interested public concerning the formation of the Municipality's cultural policy.

Cultural heritage and cultural environment

In its Cultural Heritage Policy Proposition (2016/17:116), the national government took the first comprehensive approach to the area of cultural heritage as a distinct policy area. To ensure that the values of cultural heritage are made available to all of society, the government's assessment was that public work relating to the cultural heritage should be further developed, so that the collective cultural heritage will be of importance to all, the public debate will be expanded and become more detailed, and co-creation and engagement will be promoted.

There are many actors working within the field of cultural heritage in Umeå Municipality, including museums, archives, associations and private actors. Together, these actors contribute to the management and continued relevance of the municipality's cultural heritage for future generations.

The term cultural heritage applies to all material and immaterial expressions of human activity throughout the ages. Such expressions could be in the form of historical traces, objects or events. Cultural heritage can also be described as the conditions for, or the result of, dynamic conversations or negotiations concerning the development of society.

The cultural environment refers to the impressions made on the physical environment by human activity throughout time. It is the entire environment affected by humans, which to varying degrees is characterised by different human activities. A cultural environment represents a context that can contain objects, place names or traditions that are connected to the place.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- promote the safeguarding, preservation, accessibility and development of the cultural heritage.

Good conditions in which children and young adults can grow

Our cultural habits are usually formed at an early age. It is therefore important that all the municipality's children and young adults are given the same opportunities for creativity and experience-based cultural activities. Children experience culture in a diverse range of situations. This could be during school hours or in their leisure time, in the municipal cultural school or in municipal leisure activities.

The UN Convention on the Rights of the Child has been incorporated into Swedish law. Article 31 stipulates that member states shall ensure: "that every child has the right to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child, and to participate freely in cultural life and the arts. That member governments shall respect and promote the right of the child to participate fully in cultural and artistic life. They shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for cultural, artistic, recreational and leisure activity."

This increases the requirements for the formation, accessibility and breadth of cultural activities for children and young adults. Umeå's future as a municipality of culture is dependent upon the continual investment in children and young people's participation in cultural activities. They must be provided with many different opportunities to both experience and be involved in the co-creation of culture. The coordination of all the different organisations, associations and other parts of civil society that come into contact with children and young adults will be of the utmost importance.

Alongside the UN Convention on the Rights of the Child, children's right to culture is also affected by the school curriculum, national policies concerning young people, and national cultural policies. The only social and cultural meeting place that is common to all children and young people – regardless of where they live and their background – is the school. Schools therefore have major potential to facilitate the communication of, and strengthen the equality of access to, cultural experiences. However, different schools and

preschools have different conditions and opportunities, and this will affect the access of children and students to culture, as well as their cultural habits. The responsibility for providing children with the conditions to develop their capability for creativity, together with an increased interest in the community's cultural offerings, and in experiencing various forms of artistic, cultural and educational expression, lies largely with the school. The Education Act states that all children and students at primary schools, special schools and special-needs schools, Sámi schools and gymnasium schools shall have access to a school library.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- work to ensure that all children and young adults shall have equal opportunities, during school time and school holidays, to encounter many different cultural experiences and artistic activities, as well as to develop their own creativity
- develop and coordinate the resources for cultural education in order to support the teachers in pre-schools, primary schools and gymnasium schools by means of a broad and varied skills development within the cultural field
- by means of continued dialogue between the Department for Education and Culture and interested stakeholders, be able to provide children and young adults with the opportunity to actively participate in and influence cultural activities aimed at their specific target group
- actively strive to reach out to new target groups.

Creative enterprise and cultural entrepreneurs

Cultural and creative enterprise is a collective term for companies that have culture-generating or other creative processes as their business model or as a base material. Creative enterprise can also build upon others' creative works, such as by means of distribution and trade, or the development of digital services with cultural content. Municipal initiatives within the cultural field stimulate enterprise, and are therefore of significance to the development of cultural life.

More and more people are gravitating towards different forms of cultural and creative enterprise in order to develop their own creativity. This is true for not only music, theatre, art and film, but also design, fashion, architecture and various kinds of digital media. In recent years, creative enterprise has experienced strong growth, and there is therefore an increased need for more creative environments in Umeå that can stimulate innovation and bring together different artistic expressions. Interaction with the Municipality is an important element in this, as is the need for meeting places that stimulate creativity and valuable meetings between people.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- work to ensure good conditions for the growth of cultural and creative enterprise
- work to ensure that elements of the cultural life are profiled and supported by identifying, encouraging and developing new sectors within the cultural and experience-based industry
- develop collaboration with the business community, cultural practitioners, education coordinators and cultural institutions in order to raise awareness of, and create better conditions for, existing and new entrepreneurs within cultural and creative enterprise.

Professional cultural life

Umeå has an active and diverse cultural life. This involves a high level of professional competence within cultural institutions, free groups, clubs and associations, and among practising artists. These play a crucial role in ensuring the artistic quality and the development of Umeå's artistic and cultural life.

To a large extent, it is the Municipality's politicians and officials who create the conditions for a cultural life that is able to provide residents with professional art and culture. It is therefore important that a large public actor such as Umeå Municipality leads by example wherever the Municipality acts as the organiser, client, financier or principle of cultural events. It is important to follow national guidelines and agreements with stakeholder organisations and trade unions.

As a cultural Municipality, Umeå strives to achieve cross-border collaboration – both artistic and organisational – between the non-profit and institutional cultural organisers and the professional cultural practitioners. By promoting collaboration and leading by example, good conditions are created for the development of cultural life at both amateur and professional level.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- ensure good conditions for the municipality's practising cultural workers
- lead by example in relationships with cultural practitioners
- exploit the skills of professional artists in artistic designs in public space.

Public libraries

Each municipality must have public libraries. The Libraries Act emphasises that public libraries shall be accessible to all, but it also lists priority groups: children and young adults, people with disabilities, people for whom Swedish is not their native language, and members of the national minorities. The ability to reach these priority target groups requires a well-functioning collaboration between the public libraries, municipal activities, organisations, clubs and associations, and other actors.

According to the legislation, public libraries shall work to promote the development of democratic society by contributing to the communication of knowledge and the freedom of the formation of opinion. The law requires all municipalities to provide public libraries for the promotion of reading and literature, interest in learning, information, education and research, and other forms of cultural activities.

Literacy and digital participation are fundamental elements of a democratic society. One of the most important functions of libraries is therefore to contribute to the development of citizens' linguistic and digital capabilities.

Libraries provide many different forms of media. It is important that libraries are considered to be contemporary, credible and accessible conveyors of information and reading experiences. Libraries shall guarantee access to niche and challenging forms of literature, while also being able to meet the demand for topical literature.

To encourage reading, it is important for children and young adults to encounter literature that appeals to their own interests at an early stage. Here, libraries fulfil an important function. Social changes place demands on libraries and their role in society. Libraries shall be able to offer a satisfactory service and also be sensitive to citizens' needs.

There are increasing requirements for accessibility – both physical and virtual. To meet the needs of the future, libraries should be designed so that they can provide both functional premises and stimulating environments, not only in central urban locations but also in outlying urban districts and other areas of the municipality.

In 2013, the Swedish parliament adopted national objectives for literature and the promotion of reading. The objectives are intended to provide inspiration and guidance for municipalities, county councils and actors in civil society. Everybody in Sweden shall, regardless of background and with consideration to each individual's specific conditions, be given the opportunity to develop good reading ability and have access to high-quality literature.

The achievement of the national objectives is dependent upon wide-ranging cooperation between libraries, study associations, organisations, and clubs and associations. It is important to promote the exchange of knowledge between the teaching profession, librarians, and staff working with child healthcare.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- develop the public library structure to ensure that access to libraries is appropriately distributed within the municipality
- further develop the libraries' existing services, develop digital meeting places, and ensure accessibility to content in different media formats
- create better conditions for life-long learning by developing more initiatives to promote reading
- increase collaboration with school libraries, and investigate the opportunities for universal library cards for school libraries and public libraries.

Indigenous peoples and national minorities

The National Minorities and Minority Languages Act regulates the Municipality's work with and on behalf of Sweden's national minorities (Jews, Roma, Sámi, Swedish Finns and Tornedalians) and minority languages (Yiddish, Romani Chib, Sámi, Finnish and Meänkieli).

The objectives and guidelines for Umeå Municipality's work with national minorities and minority languages shall, together with the Minorities Act, the Education Act, the Social Services Act, other applicable legislation and local plans, provide support for the work of departments and organisations for the promotion and protection of national minorities' opportunities to preserve and develop their culture and languages in Umeå.

Umeå Municipality is included in the minority language administrative area for Sámi since 2010, for Finnish since 2011, and for Meänkieli since 2020. In addition to this, the Sámi also have the status of indigenous peoples.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- make it possible for indigenous peoples and national minorities to preserve and develop their cultural distinctiveness.

Culture for older residents

All individuals have needs for different impressions and opportunities for expression. Cultural stimulation has been shown to promote health – both mental and physical. The connection between well-being, physical and mental health, and different cultural experiences is becoming increasingly obvious, and shows that culture and public health are inextricably linked.

In Umeå, the number of older, culturally active residents will significantly increase in the coming decade, and health and increased life-quality will become even more important – not only for the individuals, but also for society at large. Accessibility, proximity and good meeting places are keywords for all culture. Together with organisational outreach, this is of great significance to connecting with all of society’s older members, regardless of the state of their health or their previous cultural experiences.

Therefore, Umeå Municipality shall:

- strengthen and develop collaboration between municipal activities, clubs and associations, and the various cultural actors within the municipality’s free and institutional cultural life that come into contact with older residents.

Cultural sustainability

For some time, Umeå has invested the most financial resources into culture of all Sweden’s municipalities, relative to the number of residents and year. Among other things, this has resulted in several strong cultural institutions, a successful year as European City of Culture, a new cultural centre incorporating a central library,

a municipal art gallery, a museum of female history and a cinema, and increased financial support as requested by civil society in order to achieve its ambitious objectives. Together with the initiatives of the free cultural sector, this has contributed to Umeå’s national recognition.

A strong cultural policy and an energetic, multi-faceted network of clubs and associations have contributed to a vibrant and democratic society. This has resulted in a community with greater security and trust between people, with meeting places where people can come together transcending generational boundaries, a public presence throughout the entire municipal area, and a meaningful concept of leisure. This can be said to be the fruit of a far-sighted political ambition within the field of culture, conveyed by means of a range of progressive decisions concerning the cultural policy. Cultural sustainability aims to preserve and strengthen these values and initiatives in the long term.

Ahead of the coming ten-year period, it is worth noting that the Municipal Assembly has further chosen to emphasise the importance of culture by also including cultural sustainability as one of the profiled sustainability goals, which are all interdependent upon each other. As the municipal area grows and changes, an open and free cultural life will prove to be a condition for a well-functioning democracy and a richer life for its residents.

Referenser / References

Kulturell välfärd / *Cultural welfare*

Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform. 1 kap 2§

Goda uppväxtvillkor för barn och unga / *Good conditions in which children and young adults can grow*

Barns och ungas rätt till kultur. Samarbete mellan barnombudsmannen och statens kulturråd, ISBN: 978-91-87448-23-2

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Övergripande mål och riktlinjer för Umeå kommun, 2020

Civilsamhället – i demokratins tjänst / *Civil society – in the service of democracy*

Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället; Betänkande av Demokrativillkorsutredningen SOU 2019:35 (Ku2019/01318/CSM) sidan 19

Folkbibliotek / *Public libraries*

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) / *The Libraries Act (SFS 2013:801)*

Nationella minoriteter / *National minorities*

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Kreativa näringar och kulturentreprenörer / *Creative enterprise and cultural entrepreneurs*

Kreametern – metodrapport Metod och källor till svensk statistik för kulturella och kreativa näringar, ISBN: 978-91-88601-80-3 Rapport 0258, Tillväxtverket

Kreametern – analysrapport #1 Den kulturella och kreativa sektorns ekonomiska utveckling 2010–2016, ISBN 978-91-88601-81-0 Rapport 0259, Tillväxtverket

Konstnärlig frihet / *Artistic freedom*

Tretton förslag som skulle förändra konstscenen kap 8. Stärk arbetet med konstnärlig frihet, en armlängds avstånd och fristäder. Konstnärernas riksorganisation

Kulturarv, kulturmiljö och offentlig gestaltning / *Cultural heritage, cultural environment and public design*

Regeringens proposition 1997/98:117 Framtidsformer – Handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design / Government proposition 1997/98:117 Forms for the Future – An Action Programme for Architecture and Design

Regeringens proposition 1996/97:3 Kulturpolitik / *Government proposition 1996/97:3 Culture Politics*

Umeås offentliga rum – Ett gemensamt estetiskt ansvar. Gestaltningsprogram för Umeå kommun (2007)

Regeringens proposition – 2016/17:116 Kulturarv / *Government proposition – 2016/17:116 Cultural Heritage*

Kultur & Folkhälsa: Antologi om forskning och praktik, Tolvnitton förlag, 2015, ISBN: 978-91-87724-04-6

Kulturell hållbarhet / *Cultural sustainability*

Umeå kommun. Uppdragsplan 2020 kulturnämnden

Umeå kommun. Planeringsförutsättningar, budget och investeringar 2020

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag till nämnderna Ekonomiska ramar för budget 2020 och plan 2021–2023 Investeringsbudget 2020 och plan 2021–2023

Kulturpolitiskt program för Umeå kommun

Antaget av Kommunfullmäktige 2020-12-21

ISBN: 978-91-527-0079-2

Arbetsgrupp

Ordinarie:

Helena Smith (S) ordförande

Fredrik Elgh (C) vice ordförande

Peder Karlsson (MP)

Birgitta Stål (V)

Robin Törnberg (L)

Anton Bergström (M) t o m 2020-02-12

Adjungerade:

Fredrik Lindegren, Kulturdirektör

Lars Sahlin, Biträdande kulturchef

Illustrationer: Marc UÅ

Grafisk form: Pondus Kommunikation

Tryckeri: Tryckeri City, 2021

KULTURPOLITISKT PROGRAM UMEÅ KOMMUN